

عنوان مقاله :

رابطه بین بیش کنترل گری والدین و خودتنظیمی تحصیلی با سبک های یادگیری در دانش آموزان متوسطه دوم تبریز

موسی بهرام نژاد

بیان مساله :

دانش آموزان به عنوان اصلی ترین سرمایه انسانی نظام آموزشی، بخش مهمی از زمان خود را در تعامل با محیط یادگیری، معلمان و خانواده می گذرانند. کیفیت یادگیری آنان تنها تابع توانایی های فردی نیست، بلکه به شدت تحت تأثیر شیوه های مطالعه، راهبردهای شناختی و شرایط محیط آموزشی قرار دارد. پژوهشهای جدید نشان میدهد که دوره مدرسه یکی از حساس ترین مراحل یری عادات یادگیری و مهارتهای خودتنظیمی است (هاشمی و همکاران، 1400). همچنین، یافته های بین المللی تأکید دارند که الگوهای یادگیری دانش آموزان تحت تأثیر عوامل فردی، خانوادگی و مدرسهای شکل می گیرند و همین موضوع اهمیت بررسی این عوامل را دوچندان میکند (لی و چوی، 2021). این اهمیت زمانی بیشتر میشود که بدانیم سبک های یادگیری میتوانند مسیر پیشرفت تحصیلی و مدیریت یادگیری آینده آنان را نیز تعیین کنند و همین موضوع ضرورت مطالعه متغیرهای مرتبط با یادگیری را برجسته میسازد.

سبکهای یادگیری در سالهای اخیر به عنوان یکی از مؤلفه های مهم در تبیین تفاوت های تحصیلی دانش آموزان مطرح شده اند و نقش مهمی در شیوه پردازش اطلاعات، انتخاب راهبردهای شناختی و پیامدهای تحصیلی ایفا می کنند (کافیلد، 2015؛ آرورا و سینگ، 2021) با توجه به اینکه سبک های یادگیری یکی از پایه های اصلی موفقیت تحصیلی محسوب میشوند، شناخت عوامل مؤثر بر شکل گیری و تغییر این سبک ها از اهمیت روزافزونی برخوردار است (محمدی و همکاران، 1400). این موضوع زمانی اهمیت بیشتری پیدا میکند که بدانیم بخش قابل توجهی از این سبکها تحت تأثیر عوامل محیطی و خانوادگی شکل میگیرند و همین موضوع ما را به بررسی نقش ساختار خانواده سوق می دهد .

یکی از مهمترین الگوهای فرزندپروری که در سالهای اخیر توجه بسیاری را به خود جلب کرده، بیش کنترلگری والدین است؛ سبکی که با کنترل افراطی، محدودسازی استقلال و دخالت در تصمیم گیریهای تحصیلی مشخص میشود (سوننزوونس تن کسته، 2020) یافته های پژوهشی در ایران و سایر کشورها نشان میدهد که کنترل گری افراطی والدین با کاهش احساس

شایستگی، وابستگی شناختی و افت کارآمدی تحصیلی دانش آموزان همراه است (خیر، 1398؛ برجلی و همکاران، 1400؛ وانگ، ژانگ و چن، 2022). از آنجا که چنین پیامدهایی مستقیماً با نحوه یادگیری و روشهای مطالعه دانش آموزان مرتبط هستند، بررسی پیوند بین کنترل گری والدین و سبکهای یادگیری ضروری به نظر میرسد.

در این میان، خودتنظیمی تحصیلی به عنوان یک متغیر کلیدی و میانجی، نقش مهمی در مدیریت یادگیری، کنترل توجه، تنظیم هیجان و انتخاب راهبردهای شناختی و فراشناختی دارد (زیمرن، 2013؛ پانادرو، 2017) مطالعات جدید نشان داده اند که دانش آموزان با سطح بالای خودتنظیمی، از راهبردهای یادگیری عمیقتر، فعالیتهای شناختی پیچیده تر و سبکهای یادگیری سازگارتر استفاده میکنند (پیترز بورتن و آزبورن، 2020) بنابراین، اگر بیش کنترلگری والدین بر خودتنظیمی تحصیلی اثر بگذارد، احتمالاً این اثر به سبکهای یادگیری نیز منتقل خواهد شد و همین موضوع ضرورت بررسی نقش خودتنظیمی را آشکار میسازد.

با وجود اهمیت این سه متغیر، اغلب پژوهشهای داخلی طی سالهای اخیر بیشتر بر پیامدهای هیجانی سبکهای فرزندپروری—مانند اضطراب یا پرخاشگری—تمرکز داشته اند و بررسی اثر بیش کنترل گری والدین و خودتنظیمی تحصیلی با سبکهای یادگیری، در جامعه دانش آموزی ایران بسیار محدود گزارش شده است (ناصری و همکاران، 1401). این خلأ پژوهشی، ضرورت انجام مطالعه ای جامع بین بیش کنترل گری والدین و خودتنظیمی تحصیلی با سبک های یادگیری در دانش آموزان را برجسته می سازد.

بر این اساس، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش اصلی است که: آیا بین بیش کنترل گری والدین و خودتنظیمی تحصیلی با سبک های یادگیری در دانش آموزان متوسطه تبریز رابطه وجود دارد؟

هاشمی، ن.، کریمی، ر.، و همکاران (1400) نقش ویژگیهای فردی و خانوادگی در شکل گیری الگوهای یادگیری دانش آموزان . فصلنامه مطالعات تربیتی، ۱۳(۲)، 45-62

خیر، م. (1398). بررسی نقش سبکهای فرزندپروری در پیشبینی عملکرد تحصیلی نوجوانان. فصلنامه پژوهشهای تربیتی، 14(2)، 102-85 .

برجعی، ب.، احمدی، م.، و کریمی، س. (1400). پیامدهای شناختی کنترلگری والدین در دانشآموزان دوره متوسطه. فصلنامه روانشناسی مدرسه، 9(3)، 72-55.

محمدی، ف. و همکاران. (1400). نقش مؤلفههای شناختی یادگیری در پیشبینی موفقیت تحصیلی. مجله پژوهشهای یادگیری و آموزش، 9(1)، 60-45 .

ناصری، م. و همکاران. (1401). نقش عوامل خانوادگی در پیشبینی راهبردهای یادگیری. مجله تعلیم و تربیت، 12(4)، 95-77 .

Lee, H., & Choi, J. (2021). Factors influencing students' learning behaviors and academic engagement: A systematic review. *Educational Research Review*, 34, 100–418.

Arora, R., & Singh, R. (2021). Learning styles and academic outcomes in adolescents: A systematic review. *Educational Review*, 73(4), 512–530

Panadero, E. (2017). A review of self-regulated learning: Six models and four directions for research. *Frontiers in Psychology*, 8, 422.

Peters-Burton, E., & Osborne, J. (2021). Self-regulated learning and cognitive engagement among secondary students. *Learning and Instruction*, 75, 101–116.

Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2020). Autonomy-supportive and controlling parenting: A decade of progress. *Developmental Review*, 57, 100–110.

Wang, Y., Zhang, L., & Chen, X. (2022). Parental psychological control and adolescent academic functioning: A meta-analytic review. *Journal of Adolescence*, 94, 232–245.

